

Työ- ja elinkeinoministeriö,
PL 32,
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite Lausuntopyyntöne, diaarinumero: 49/815/2009

Asia Lisälausunto Fennovoima Oy:n ydinvoimalaitoshankkeen periaatepäätöshakemuksesta Fennovoiman lisäselvitysten jälkeen

Pro Hanhikivi ry jätti lausunnon Fennovoiman periaatepäätöshakemuksesta pyydettyyn aikaan eli 15.6.2009 mennessä. Samalla Pro Hanhikivi ry varasi mahdollisuuden täydentää lausuntoaan, kun kaikki ympäristövaikutusten-arvioinnin lisäselvitykset ja Säteilyturvakeskuksen alustava turvallisuus-arviointi, sekä Natura-arvioinnit ovat valmistuneet.

**Pro Hanhikivi ry: lisälausunto Fennovoima Oy:n
ydinvoimalaitoshankkeen periaatepäätöshakemuksesta
Fennovoiman lisäselvitysten 30.10.2009 jälkeen**

Kuva: Mielenilmaus Parhalahdella Itsenäisyyspäivänä 6.12.2009/ Pro Hanhikivi ry

Selvitykset Hanhikiven edustan merialueen veden laadusta, kasviplanktonista, pohjaeläimistä, vedenalaisesta luonnosta ja kalojen kutualueista

Lisäselvitysten perusteella Hanhikiven edustan merialueen veden laatu on hyvä ja vesiekosysteemi karu ja vähälajinen. Näin ollen Hanhikiven edustan varsin hyvin luonnontilaisena säilynyt Perämeren rannikkoalueen vesistö on myös erittäin herkkä muutoksille.

Lauhdevesien aiheuttama lämpökuorma vaikuttaisi vesistöä rehevöittävästi kasviplanktonituotannon kasvun myötä. Myös muun vesieliöstön rakenteen (pohjaeläimet, makrolevät ja taksonomisesti ylemmät vesikasvit) voidaan perustellusti olettaa muuttuvan rehevyyttä suosivan lajiston suuntaan, mikäli ydinvoimalahanke toteutuisi.

Lämpimien lauhdevesien vaikutuksesta Hanhikivenniemen pohjois- ja itäpuolella olevat Takarannan, Juholanrannan ja Kultalanlahden uhanalaisten kasvilajien esiintymät olisivat tuhoutumisvaarassa, koska lämpöä ja rehevyyttä suosivat vesi- ja rantakasvit todennäköisesti runsastuisivat. Takarannan ja Kultalanlahden rannoilla vaarassa olisivat tiukasti suojeltuihin lajeihin kuuluvat ruijanesikko (*Primula nutans* var. *jokelae*) sekä erityisesti suojeltuihin lajeihin kuuluva upossarpio (*Alisma wahlenbergii*) ja suolayrtti (*Salicornia europaea*). Nämä lajit eivät kestäisi sitä, että järviruoko valtaisi niiltä kasvualaa. Lauhdevesien rehevöittävä vaikutus aiheuttaisi todennäköisesti myös Kultalanlahden hiekkarantojen umpeenkasvua.

Vesialueiden lämpötilan noususta ja jäämassojen rantaa eloperäisistä jätteistä puhdistavan vaikutuksen vähenemisestä seuraisi voimistuvaa avointen rantaniittyjen, lieterantojen, hiekkarantojen ja luotojen umpeenkasvua. Erityisesti järviruoko todennäköisesti valtaisi alaa. Tällä olisi vaikutusta myös alueen linnustoon. Häviäjiä olisivat avoimilla rannoilla ja rantaniityillä pesivät ja viihtyvät lajit, joiden kannat ovat taantuvia maanlaajuisesti. Vastaavasti voittajia olisivat rehevien vesien lintulajit, joilla Suomessa on vahvat kannat entuudestaan.

Pohjaeläinselvityksessä Hanhikiven edustan merialueen pohjaeläimistö on määritelty vain yhden näytteenottopisteen perusteella. Yhdeltä näytteenotto paikalta otetun yhden kokoomanäytteen tulosten perusteella ei voida antaa täysin luotettavaa arviota koko alueen pohjaeläimistöstä ja sen ekologisesta tilasta. Tulokset kuitenkin viittaavat pohjaeläimistön hyvään ekologiseen tilaan.

Kalojen kutualueselvityksen tuloksista voidaan todeta, että Hanhikiven edustan merialueella on tärkeitä siian, silakan ja muikun kutu- ja poikastuotantoalueita. Edelleen selvitysten perusteella todetaan, että ydinvoimalan lauhdevesien purkukohdassa veden lämpötilan nousu olisi haitallista siian ja muikun kudulle. Jäähdytysvesien vuoksi purkupaikan lähialueen matalikot eivät myöskään soveltuisi siian ja silakan kutualueiksi tai ainakin soveltuvuus näiden lajien kutuun heikkenisi. Myös jäähdytysveden otolla kaikissa eri vaihtoehdoissaan olisi selvityksen mukaan haittavaikutuksia kalojen lisääntymisalueisiin, sillä kalanpoikasia tuhoutuisi kulkeutumalla ydinvoimalaitokselle vedenoton mukana ja vedenoton vaatimat rakenteet hävittäisivät paikallisesti soveliaita kalojen kutualueita. Kutualueiden menettämisellä ja laadun heikkenemisellä ei selvityksen mukaan arvioida olevan merkittävää vaikutusta merialueen kalakantoihin laajemmin. Kuitenkaan tätä merkitystä ei ole mitenkään laajemmassa mittakaavassa selvitetty, huolimatta siitä, että laajemman pitkäaikaisseurannan tuloksia ja aineistoa Perämeren kalakannoista on olemassa (mm. RKTL).

Hanhikiven kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitykset

Laadituissa selvityksissä Hanhikiven alueella todetaan olevan useita luonnonsuojelualueita ja muita erityisesti huomioitavia kohteita: Parhalahden-Syölätinlahden ja Heinikarinlammien Natura-alue, yksityisiä suojelualueita, luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisia luontotyyppisiä, uhanalaisia kasvilajeja, valtakunnallisen lintuvesiensuojeluohjelman kohde, metsälain 10 §:n tarkoittamia arvokkaita elinympäristöjä, vesilain 15a ja 17a §:n mukaisia kohteita, perinnemaisemakohteita, valtakunnallisesti arvokas kallioalue sekä muinaismuistokohde.

Selvitysten tulosten perusteella voidaan varsin yksiselitteisesti todeta Hanhikiven alueen olevan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen merkittävä, laajasti luonnontilaisena ja pirstoutumattomana säilynyt arvokas luontokohde, mikä tulee huomioida alueen maankäyttöä koskevissa suunnitelmissa ja viranomaispäätöksissä. Hanhikivenniemi edustaa lähes kokonaisuudessaan äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) luokiteltua luontotyyppiä: maankohoamisrannikon metsien kehityssarjat. Lisäksi alueella tavataan runsaasti muitakin uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi määriteltyjä luontotyyppisiä, kuten merenrantaniittyjä, fladoja (VU), kluuveja (EN), satunnaisesti murtovesivaikutteisia lampia (VU) ja Itämeren hiekkarantoja (EN).

Selvityksissä todetaan, että Hanhikiven edustava merenranta-metsäkokonaisuus tulisi ydinvoimalahankkeen myötä pirstoutumaan ja alueen merkitys maankohoamisrannikon katkeamattomana suksessiokehityksen mallina selvästi heikkenemään. Hankkeella olisi kaiken kaikkiaan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia alueen monin tavoin suojellun luonnon monimuotoisuuteen.

Kasvillisuusselvityksen mukaan Ahonoidanlukon, *Botrychium multifidum* (NT, RT, vastuu-laji) ja otalehtividan, *Potamogeton friesii* (NT) esiintymiä ei löydetty vuosien 2008–2009 inventoinneissa. Ahonoidanlukosta (*Botrychium multifidum*) viimeisin alueella tehty havainto käsittää kaksi esiintymää (useita kymmeniä yksilöitä) uimarannan läheisyydessä kuivilla niityillä (26.9.2009 / Jari Särkkä). Alkuperäisesiintymän paikalla oli tällöin havaittu selviä kaivuujälkiä, joten voidaan olettaa, että ko. esiintymä oli tahallisesti yritetty tuhota. Tälle kasvupaikalle oli jäänyt jäljelle vain yksi kasviyksilö. Otalehtividasta (*Potamogeton friesii*) viimeisin tehty havainto on esiintymä Heinikarinlammella (26.9.2009 / Jari Särkkä)

Hanhikiven alueen uhanalaisista kasvilajeista luontodirektiivin liitteen IV lajit edellyttävät tiukkaa suojelua. Siten mm. ruijanesikon (*Primula nutans* var. *jokelae*) esiintymien vaarantamista ja heikentämistä merenrantaniittyjä uhkaavan rehevöitymisen vuoksi ei voida hyväksyä. Sama koskee tiukasti suojellun nelilehtivesikuusen (*Hippuris tetraphylla*) esiintymiä.

Hanhikiven linnusto ja lintujen muutto

Hanhikivenniemi ja sen lähiympäristö muodostavat monimuotoisen ja kokonaisuutena erittäin merkittävän lintualueen. Linnuille arvokkaita elinympäristöjä ovat mm.: Takarannan, Parhalahden ja Syölätinlahden merenrantaniityt ja matalat rantavedet

- Kultalanlahden kallioluodot ja hiekkariutat, merestä kuroutuneet vesistöt Heinikarinlampi ja Hietakarinalahti
- Luonnontilainen laaja lahoppuustoinen lehtimetsäalue

Lintuharrastajat pitävät Hanhikiveä ja lähiympäristöä yleisesti arvokkaimpana linnustollisena alueena Raahen ja Pyhäjoen alueella.

Selvitysten perusteella Hanhikiven alueen pesimälinnustoon kuuluu säännöllisesti kaksi erittäin uhanalaiseksi luokiteltua lajia: pikkutiira ja mustapyrstökuri, neljä vaarantuneeksi luokiteltua lajia: naurulokki, käenpiika, pikkutikka, tiltalti sekä 20 lintudirektiivin liitteen I mukaista lajia. Lisäksi alueella esiintyy yksi arkaluonteisuuden vuoksi salassa pidettävä uhanalainen lintulaji. Hanhikivenniemellä ja sen lähiympäristössä esiintyy alueen kokoon suhteutettuna uhanalaisia lajeja huomattavan suuri lukumäärä. Hanhikiven luonnon-suojelullinen merkitys on selvitysten perusteella kiistaton, koska lajisto on hyvin monipuolinen sisältäen monia uhanalaisia ja arvokkaita pesimälajeja.

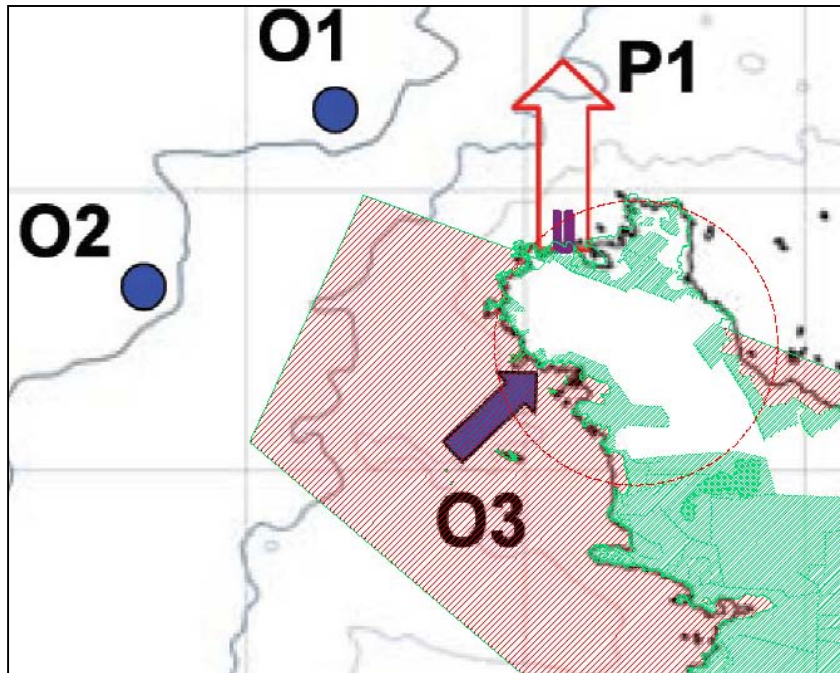
Lintujen muutto on selvitysten mukaan Hanhikiven alueella valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin hyvin runsasta. Etenkin keväällä Perämeren rannikkoa seuraava lintujen muuttoväylä mm. hanhien, joutsenten, petolintujen, kahlaajien ja kurkien osalta on kapeimmillaan, ts. lintuja muuttaa eniten, juuri Hanhikiven tienoilla. Lisäksi linnuista muuttaa tällä kohtaa poikkeuksellisen suuri osa alhaisessa korkeudessa, mikä on seurausta Hanhikivenniemen ja ympäröivän seudun alavuudesta. Muuttovirta kulkee jatkossakin Hanhikivenniemen tyvelle eli olisi poikkisuuntaisesti ydinvoimalalta lähtevän voimajohtolinjan kanssa. Valtava määrä lintuja altistuisi törmäykselle johtolinjoihin. Törmäilyille alttiimpia ovat kookkaat lajit, kuten joutsenet, hanhet, suuret petolinnut ja kurjet. Monista lajeista alueen kautta muuttaa hyvin suuri osa koko Luoteis-Euroopan pesimäkannasta.

Sen lisäksi alueen matalilla merenlahdilla kevään syksyin lepäilee suuria määriä lintuja, mikä lisää edelleen merkittävästi törmäysriskiä, koska esimerkiksi joutsenet ja hanhet siirtyvät hämärissä ruokailu- ja yöpymispaikkojen välillä. Takaranta ja Natura-alue muodostavat kansallisesti arvokkaan ja Takaranta luokittelun perusteella kansainvälisestikin arvokkaan lintujen lepäilyalueen. Voimalinjoihin törmäysriskiä arvioitaessa ei ole riittävästi huomioitu uhanalaisen lajiston ja muuttavien lintumäärien runsauden aiheuttamaa Hanhikiven linnustollista erityisasemaa. Tehtyjen selvitysten johtopäätöksissä Hanhikiven kautta muuttavien lintujen törmäysriskeistä ei tehdä riittäviä arvioita ja törmäysriskiä vähätellään.

Huomiot Säteilyturvakeskuksen alustavasta turvallisuus- ja sijaintipaikka-arviosta

Kaukolämpötuotanto ja sen hyödyntäminen olisi ollut toteutettavissa teoriassa vain Ruotsinpyhtään vaihtoehdossa. Suomen suurin kaukolämpöyksikkö on tällä hetkellä Helsingin Energian Vuosaari B 420 MWth ja Fennovoima kuvaa hakemuksessaan 2000 MWth:n kaukolämpötehon tuottoa. Fennovoiman jäljellä olevilla vaihtoehdoisilla paikkakunnilla jäähdytysveden lämmön hyödyntäminen ja haittojen ehkäiseminen tällä keinolla ei ole teoriassakaan mahdollista.

Myös STUK edellyttää arviossaan, että hakijalla on hallinnassaan laitoksen toiminnan edellyttämä alue. Fennovoimalta puuttuu Pyhäjoen Hanhikivestä hankkeensa toteuttamisen kannalta tärkeitä alueita (mm. satama ja jäähdytysvedenottoalueet).

Kuvassa punaisella ja vihreällä merkityt alueet **eivät ole Fennovoiman hallinnassa**, eikä se siten voi toteuttaa suunnitelmaansa vedenotosta ja sataman sijoittamisesta nuolen osoittamaan alueelle.

Fennovoiman hanketta varten aloitettu alueen kaavoitus on hidastunut maakuntakaavan ehdotusvaiheessa jätettyjen lukuisten muistutusten vuoksi. Kaavaehdotus oli puutteellinen sekä ristiriitainen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja alueellisten suunnittelumääräysten kanssa. Jos maakuntavaltuusto hyväksyy kaavan suunnitelman mukaan helmikuussa, tullaan siitä tekemään valituksia, koska kaavaehdotuksessa ei ole riittävästi huomioitu mm. EU-direktiivilajeja ja -luontotyypppejä.

Myös STUK:n lausunnon mukaan Hanhikiven alue on erittäin alavaa. Ydinvoimalaitoksen suunnitellulla rakennusalueella maaston korkeus on keskimäärin vain noin +1,5 metriä merenpinnasta. Laitosalueen perustasoon nostaminen (n. +4,5 m merenpinnasta) vaatisi huomattavia maansiirtoja ja muokkaisi myös ympäröivää maisemaa ja luonto-olosuhteita huomattavasti. Myös rannat ovat loivia ja matalia

Koska Hanhikiven edustalla ei ole suojaavaa saaristoa, ovat ahtojäät huomattava riski jäähdytysveden otolle. Ahtojäät voivat periaatteessa aiheuttaa vaurioita ydinvoimalaitoksen vedenottorakenteisiin ja haitata jäähdytysveden saantia. mutta Erityisen voimakasta ahtojään muodostuminen on Pohjanlahdella ja Perämerellä

Natura-arviointi

Fennovoiman teettämän Natura-arvioinnin johtopäätöksissä todetaan, ettei hankkeella olisi Parhalahden-Syölätinlahden ja Heinikarinlammen Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypppeihin tai eliölajeihin välittömiä eli suoria merkittävästi heikentäviä vaikutuksia. Arvioinnissa ei kuitenkaan ole huomioitu ydinvoimalahankkeen pitkäaikaisia ja välillisiä vaikutuksia, jolloin esille nousisi mahdollisesti pysyviä ydinvoimalasta johtuvia häiriöitä ja muutoksia Natura-alueella ja siihen vaikuttavan ympäröivän luonnon ekologisissa tekijöissä. Natura-arvioinnissa ei esitetä lainkaan pohdintaa siitä, miten Hanhikiven alueen monimuotoisten, laajalti luonnontilaisten suksiometsäsarjojen pirstoutuminen ja Natura-alueen ulkopuolisten merenrantaniittyjen mahdollinen rehevöityminen heijastuisi myös Natura-alueen olosuhteisiin, eliölajistoon ja sen käyttämiin ekologiisiin yhteyksiin ympäröiville alueille. Heinikarinlammen osalta arvioinnin päätelmät eivät

riittävästi huomioi mahdollisia muutoksia alueen hydrologiassa. Natura-alueen pinta- tai pohjavesiin kohdistuvia vaikutuksia ei ole selvitetty.

Laaditun arvioinnin perusteella ei voida tehdä luotettavaa johtopäätöstä, ettei ydinvoimalahankkeella olisi pitkällä aikavälillä negatiivisia vaikutuksia myös Parhalahden-Syölätilahden ja Heinikarinlammen Natura-alueeseen, sen suojeltuihin luontotyyppeihin ja eliölajistoon.

Yhteiskunnan kokonaisetut

Yhteiskunnan kokonaisedun harkinta valtioneuvostossa on 14 § mukaisesti kaksi-vaiheinen.

Ensin katsotaan, onko sijaintikunta puoltanut hanketta ja voidaanko rakentaminen toteuttaa ydinenergialain 6 §:n mukaisesti: ydinenergian käytön on oltava turvallista eikä siitä saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle.

Jos valtioneuvosto toteaisi 1 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyneen, sen on harkittava periaatepäätöstä yhteiskunnan kokonaisuuden kannalta ja otettava huomioon ydinlaitoksesta aiheutuvat hyödyt ja haitat, kiinnittäen erityisesti huomiota:

- ydinlaitoshankkeen tarpeellisuuteen maan energiahuollon kannalta;
- ydinlaitoksen suunnitellun sijaintipaikan sopivuuteen ja ydinlaitoksen ympäristövaikutuksiin; sekä
- ydinpolttoaine- ja ydinjätehuollon järjestämiseen

Fennovoiman hanke ei ole ydinenergialain 6 § mukainen

- 1) Hankkeesta aiheutuu vahinkoa ihmisille. Suuri osa alueen asukkaista vastustaa hanketta ja monet ovat joutuneet ja joutuvat hankkeen edetessä kokemaan voimakkaita negatiivisia sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia.
- 2) Hankkeesta aiheutuu huomattavaa vahinkoa ympäristölle. Laitospaikaksi suunniteltu alue on luonnon monimuotoisuuden kannalta erittäin merkittävä, arvokas ja monin perustein jo suojeltu luontokohde, jolla esiintyy erittäin uhanalaisia luontotyyppisiä ja eliölajeja..
- 3) Hankkeesta aiheutuu vahinkoa omaisuudelle. **Fennovoimalla ei ole hallinnassaan hankkeen toteuttamisen edellyttämää yhtenäistä maa- aluetta Hanhikivessä.** Fennovoima ei voi jatkaa maanhankintaa millään rehellisillä keinoilla. Maan hankintakeinona käytetty maiden pakkolunastusuhka ei voi tulla kyseeseen Fennovoiman tapauksessa, koska kunta ei voi saada lupaa pakkolunastukseen yksityisen yrityksen hankkeeseen, eikä Fennovoiman hanke ole yhteiskunnan kannalta sellainen, jonka tarvetta ei voitaisi ratkaista muilla keinoilla. Suomessa ei ole aikaisemmin myönnetty pakkolunastusoikeutta ydinvoimalan rakentamista varten, joten pakkolunastusoikeuden hakeminen olisi ennakkotapaus, joka tultaisiin tutkimaan oikeudessa.

Fennovoiman hanke ei ole yhteiskunnan kokonaisedun mukainen

- 1) Fennovoiman hanke ei ole maan energiahuollon kannalta tarpeellinen eikä hyväksyttävä. Tuoreimmat energiankulutusarviot osoittavat lisäydinvoiman tarpeen olevan kokonaisuudessaan hyvin kyseenalaista. Sen sijaan tarve lisätä uusiutuvan energiantuotannon osuutta on välttämätön. Fennovoima on kieltänyt huolehtivansa uusiutuvan energian osuuden tuottamisesta, se ilmoittaa rakentavansa ja tuottavansa vain ydinvoimaa. Vaihtoehtoja on ja uusiutuviin energiamuotoihin on joka tapauksessa sitouduttava ja niitä kehitettävä. Lisäydinvoiman rakentaminen yli kansallisen energiantarpeen heikentää väistämättä investointeja uusiutuvan energiantuotannon kehittämiseen.
- 2) Jos Valtioneuvosto tulee arviossaan sellaiseen tulokseen, että tulevaisuuden energiantarpeesta ei selviydytä (tai teollisuus ei selviydy) ilman uutta ydinvoimalaa, tulisi se sijoittaa paikalle, jossa on valmiina infra, tarkoitusta varten varattu alue, maaomistusolosuhteet on ratkaistu ja ihmiset ovat sopeutuneet voimalaitokseen ja jossa laitos ei enää tuhoa uutta aluetta, eikä varsinkaan arvokasta luontoa.
- 3) Yhteiskunnan kokonaisedun mukaista olisi, jos Fennovoiman osakkaina olevat suomalaiset yritykset pyrkisivät eroon yli kolmanneksen omistusosuudella yhtiössä mukana olevasta ylikansallisesta E.On Nordic:sta ja pyrkisivät sopimukseen niiden suomalaisten toimijoiden kanssa, jotka huolehtivat myös omalta osaltaan uusiutuvan energian tuotannosta. Ei voi olla yhteiskunnan kokonaisedun mukaista tuhota luontoarvoiltaan merkittävää aluetta tai alueita sen vuoksi, että teollisuuden vaatimusten myötä annettaisiin huomattava hyöty ulkomaiselle energijättille saada sähköä ilman vastuita jätehuollosta ja uusiutuvien rakentamisesta.
- 4) Ydinlaitoksen suunniteltu sijaintipaikka Hanhikivessä ei ole sopiva alueen luontoarvojen vuoksi ja ydinlaitoksen rakentaminen aiheuttaisi huomattavia negatiivisia ympäristövaikutuksia. Koko alueen merkitys yhtenäisenä maankohoamisrannikon katkeamattomana sukkessiokehityksen alueena menetettäisiin.
- 5) Fennovoimalla ei ole käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituspaikkaa ja se joutuisi ratkaisemaan asian luultavimmin rakentamalla uuden loppusijoituspaikan, joka jälleen aiheuttaisi lukuisia ongelmia monilla paikkakunnilla, kuten Fennovoiman ydinvoimalahankekin on aiheuttanut.

Kantelut ja vetoamukset

- Pro Hanhikivi ry ja Pro Hanhikivi valtuustoryhmä ovat jättäneet 7.12.2009 **kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle** (Liite_1) Pyhäjoen kunnan periaatepäätöslausunnon valmistelusta ja päätöksen tekemisestä sekä valtuuston antamasta myönteisestä lausunnosta Fennovoiman periaatepäätöshakemuksen. Valtuuston päätös ei ollut yksimielinen. Tuolloin tehty päätös annettiin puutteellisin tiedoin ja joka tapauksessa ennen aikaisesti, koska kaikkia selvityksiä ei oltu tehty. Päätös nojasi aivan liikaa Fennovoiman jakamaan yksipuoliseen informaatioon. Kun Fennovoimalta vaaditut lisäselvitykset maakuntakaavan lausuntoajan viimeisenä päivänä (30.10.) julkistettiin, ne viimeistään osoittivat, että Hanhikiven alue ei sovellu ydinvoimala-alueeksi. Myös Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen lausunto tukee tätä tietoa.

- Pro Hanhikivi ry ja Raahen seudun luonnonystävät ry ovat jättäneet 8.12.2009 myös **kantelun Euroopan komissiolle** (Liite_2) ja **vetoomuksen Euroopan parlamentille** (Liite_3), jotta EU:n lainsäädännön vastaisiin maankäyttöä koskeviin suunnitelmiin ja päätöksiin puututtaisiin. YVA- ja kaavaselvitysten yhteydessä on havaittu, että Fennovoiman hanke on ristiriidassa EU:n luonto-, lintu- ja vesipuidedirektiivien kanssa.

Fennovoiman teettämien lisäselvitysten perusteella voidaan todeta, että hanke ei täytä myönteisen periaatepäätöksen edellytyksiä.

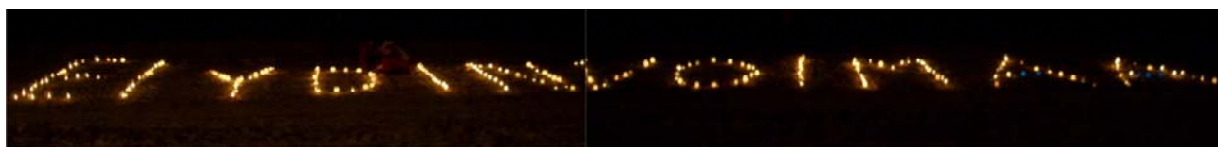
Mikäli Fennovoimalle myönnettäisiin periaatelupa ja se valitsisi rakentamiskaikseen Pyhäjoen Hanhikiven, Pro Hanhikivi ry tulisi vetoamaan seikkoihin, jotka osoittavat, että Hanhikiven alue ei sovellu ydinvoimalan rakentamiskaikaksi, eivätkä ydinvoimalan ympäristövaikutukset olisi hyväksyttävissä. Fennovoiman hanke ei ole yhteiskunnan kokonaisedun mukainen. Hankkeen vaikutuksesta tuhoutuisi merkittävä, luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokas kohde, eikä hankkeessa anneta painoarvoa EU:n määräyksille, sopimuksille ja suosituksille. Fennovoiman hankkeessa eivät täyty ydinenergialain 19§ 2, 4, 5 kohtien edellytykset ja 14§ kohta 1 on hyvin tulkinnanvarainen. Näiden seikkojen perusteella myöskään rakentamislupaa Hanhikiven alueelle ei voitaisi myöntää.

Pyhäjoella 31.12.2009

Pro Hanhikivi ry, psta

Helena Maijala
puheenjohtaja
pro.hanhikivi@omanetti.fi

Hanna Halmeenpää
varapuheenjohtaja
pro.hanhikivi@omanetti.fi

Kuva: Mielenilmaus Parhalahdella Itsenäisyyspäivänä 6.12.2009/ Pro Hanhikivi ry (235 lyhtyä ja kynttilää)

Pro Hanhikivi ry ja Pro Hanhikivi- valtuustoryhmä
Laitatie 14,
86110 Parhalahi
pro.hanhikivi@omanetti.fi

7.12.2009

Eduskunnan oikeusasiamies
Arkadiankatua 3
00102 Eduskunta
09 4321
eo-a-kirjaamo@eduskunta.fi

KANTELU EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHELLE

KANTELUTIEDOT

1.

Pyydämme tutkimaan Pyhäjoen kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja asiaa käsitelleiden kunnan virkamiesten sekä ympäristöviranomaisen menettelyä asiassa, joka koskee Fennovoiman periaatepäätöshakemuksesta (PAP) annettua lausuntoa.

2.

Kantelu koskee viranomaisten ja viranhaltijoiden menettelyä

2.1

Pyhäjoen kunnan valtuuston antama lausunto Fennovoiman periaatepäätöshakemuksesta (PAP). Lausunto annettiin valtuuston kokouksessa 9.6.2009 Pyhäjoella.

2.2

Kunnanhallituksen esitys valtuuston kokouksessa 9.6.2009 Pyhäjoen kunnan lausunnoksi, lausunnon valmistelu ja valmisteluun osallistuneet viranhaltijat ja ympäristöviranomainen.

3.

Perustelut

Pyhäjoen kunnan valtuusto antoi lausunnon periaatepäätöshakemuksesta ennen aikaisesti valtuuston kokouksessa 9.6.2009. Lausunto oli ennen aikainen, koska Pyhäjoen kunnalla ei ollut käytettävissä kaikkia tarvittavia tietoja ja selvityksiä, jotka olisivat voineet vaikuttaa periaatepäätöslausuntoon. Valtuustoa huomautettiin puuttuvista tiedoista valtuuston kokouksessa. Asian valmistelusta ja päätöksestä jätettiin eriävä mielipide (liite 1).

- Työ- ja elinkeinoministeriö edellytti 20.2.2009, että Fennovoima Oy täydentää periaatepäätöshakemustaan (PAP) useilla ydinenergia-asetuksen (161/88) 24 § i) -kohdan mukaisilla ympäristövaikutusten arvioinnin lisäselvityksillä Pyhäjoen ja Simon osalta.
- Fennovoima ilmoitti raportoivansa vaaditut tulokset vasta keväällä ja lokakuun lopussa 2009.
- Fennovoiman teettämät lisäselvitykset julkaistiin 30.10.2009.
- Koska työ- ja elinkeinoministeriön Fennovoimalta vaatimat ympäristövaikutusten lisäselvitykset ovat valmistuneet vasta 30.10.2009 ei kenelläkään periaatepäätöksestä lausunnon antaneella viranomaisella ole ollut riittävästi tietoa päätöksen tekemistä varten työ- ja elinkeinoministeriön edellyttämässä aikataulussa.
- Osa viranomaisista, kuten Pohjois-Pohjanmaan Ympäristökeskus varasi mahdollisuuden antaa lausunnon vasta sen jälkeen, kun vaaditut lisäselvitykset ovat valmistuneet. Ympäristökeskus antoi lausunnon Työ- ja elinkeinoministeriölle 27.11.2009 (liite2). Kuten tästä asiantuntijaviranomaisen lausunnon ilmenee, lisäselvitykset toivat esiin merkittäviä asioita, jotka myös Pyhäjoen kunnan lausunnon ja lausunnon valmistelussa olisi pitänyt huomioida.
- Fennovoima Oy:ltä edellytettiin myös Natura-arvioinnin suorittamista Pyhäjoella ja Ruotsinpyhtäällä. Natura-arviointia ei ollut PAP-lausunnon valmisteltaessa ja siitä päätettäessä.
- Säteilyturvakeskus (STUK) antoi alustavan lausunnon 19.10.2009 suunnitellun laitospaikan soveltumisesta ydinvoimalaitoksen rakentamispaikaksi, mutta STUK:n lausunnon ei ollut kunnan PAP-lausunnon valmisteltaessa ja siitä päätettäessä.
- Viranhaltijoiden periaatepäätösesityksen tueksi antamia lausuntoja ei ole esitetty ao. lautakunnille, joilla olisi mahdollisesti ollut laajempi näkemys asiasta tai jopa oikeus viranomaisena lausua asiasta. Lautakunnissa olisi voitu ottaa kantaa asiaan ja tuoda esille mahdolliset puutteet tai jopa virheet, joita lausunnoissa oli. Se, että edes lautakunnat eivät saaneet osallistua lausunnon valmisteluun, saati se että kuntalaisille ei annettu asiassa sananvaltaa, ei toteuta avoimuutta asian käsittelyssä. Virkamiesten antamat lausunnot eivät toteuta demokratiaa (heitä ei ole vaaleilla valittu) ja vaadittua (vaatimuksen takana oli n. 20% kunnan äänioikeutetuista) neuvoantavaa kansanäänestystä asiasta ei annettu.

Kunnanhallitus, virkamiehet ja viranomaiset, jotka osallistuivat lausunnon valmisteluun ovat valmistelleet lausuntoesityksen valtuustolle puutteellisin tiedoin. Lautakunnille ja ympäristöviranomaisena toimivalle tekniselle lautakunnalle ei annettu mahdollisuutta lausua asiassa tai osallistua lausuntoesityksen tekemiseen. Asian valmistelussa on näin ollen selkeitä puutteita. Lausuntoesityksen antaneet viranomaiset ovat näin erehdyttäneet valtuustoa tekemään päätöksen asiassa ennen aikaisesti, puutteellisin tiedoin ja huonosti valmisteltuna.

Kyseessä on kunnan ja koko valtakunnan kannalta erittäin merkittävä päätös, jota ei pitäisi käsitellä läpihuutojuttuna. Eduskunnan tehtävä on harkita valtakunnallista kokonaisuutta, mutta Pyhäjoen kunnan valtuuston tehtävä olisi ollut harkita kuntalaisten kokonaisuus ja hankkeen kaikki vaikutukset.

Lausuntoesitystä valmisteltaessa ja päätöstä tehtäessä on huomioitu ja hyvin tarkkaan painotettu hankkeen taloudellisia hyötyjä. Mielestämme päätöstä tehtäessä on sivuutettu ja jätetty tahallisesti huomioimatta hankkeen kielteiset vaikutukset sekä jätetty pohtimatta mikä on niiden merkitys kuntalaisille ja alueen asukkaille. Viranomaiset ja viranhaltijat, jotka osallistuivat lausunnon laatimiseen eivät toimineet tehtävässään puolueettomasti ja valtuusto jätti näin huomiotta kuntalaisten kokonaisedun.

Valtuuston päätöksen voidaan joka tapauksessa todeta olevan useilta osin täydellisesti ristiriidassa valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden kanssa, jotka ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön ohjausjärjestelmää. Valtuuston päätös on lisäksi ristiriidassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman, voimassa olevan maakuntakaava, maakunnan energiastrategian sekä EU:n luonto-, lintu- ja vesipuitteidirektiivien kanssa.

4. Kantelu tai valitus muille viranomaisille

Asiasta ei ole jätetty kantelua tai valitusta muille viranomaisille. Periaatepäätöslausuntojen ennenaikaisuudesta on huomautettu Työ- ja elinkeinoministeriötä useissa eri PAP-lausunnoissa, muistutuksissa ja yksityisissä mielipiteissä, joita on annettu Työ- ja elinkeinoministeriölle PAP-lausuntoaajan puitteissa.

Kunnallisvalitusta hallinto-oikeuteen emme voineet asiasta tehdä, koska Fennovoima on uhannut hallinto-oikeudessa korvausvaatimuksella, mikäli heidän hankettaan hankaloitetaan tai viivytetään oikeusprosessilla. (liite 3)

JOHTOPÄÄTÖS ja ESITYS

Edellä esitetyillä perusteluilla Pro Hanhikivi-valtuustoryhmä ja Pro Hanhikivi ry esittävät, että Eduskunnan oikeusasiamies tutkii onko Pyhäjoen kunnassa menetelty vastoin lakia tai laiminlyöty mm. virkavelvollisuutta ja onko toimittu hyvän hallintotavan vastaisesti Fennovoiman ydinvoimalaitoksen periaatepäätöshakemusta (PAP) käsiteltäessä ja siitä päätettäessä.

Edelleen esitämme, että oikeusasiamies tekee esityksen Pyhäjoen kunnalle virheiden oikaisemiseksi periaatepäätös lausunnon antamisessa ja epäkohtien korjaamiseksi periaatepäätös lausunnon valmistelussa.

Pyhäjoella 7.12.2009

Pro Hanhikivi - valtuustoryhmä ja Pro Hanhikivi ry

Pro Hanhikivi ry
Laitatie 14,
86110 Parhalahdi
pro.hanhikivi@omanetti.fi

8.12.2009

Euroopan komissio (Pääsihteeri)
Rue de la Loi/Wetstraat 200
B-1049 Bruxelles/Brussel
BELGIA
SG-PLAINTE@ec.europa.eu

KANTELU EUROOPAN KOMISSIOLLE

1. JOHDANTO

EY:n perustamissopimuksen mukaisesti Euroopan komissio on vastuussa sen varmistamisesta, että jäsenvaltiot soveltavat EU:n lainsäädäntöä moitteettomasti.

Suomessa on vireillä kolmen eri yhtiön hankkeet lisäydinvoiman rakentamiseksi. Fennovoiman Oy:n Suomen työ- ja elinkeinoministeriölle tammikuussa 2009 jättämässä periaatepäätöshakemuksessa (http://www.fennovoima.fi/userData/fennovoima/doc/PAP-materiaali/PAP_suomi_lowres.pdf) ydinvoimalaitokselle esitetään kolme vaihtoehtoista sijoituspaikkaa, joista yksi on Pohjois-Pohjanmaalla, Pyhäjoen kunnassa sijaitseva Hanhikivenniemi.

2. POHJOIS-POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVA VS. YDINVOIMAMAAKUNTAKAAVA

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava on vahvistettu Suomen ympäristöministeriössä 17.2.2005 ja tullut lainvoimaiseksi korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen 25.8.2006. Maakuntakaavassa Hanhikiven niemen alueella korostuvat luonto- ja kulttuuriarvot sekä virkistyskäytön kehittäminen (<http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/index.php?902>). Vireillä oleva Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaava (<http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/index.php?955>) on ristiriidassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman (<http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/index.php?1034>), energiastrategian (<http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?1135>) ja voimassa olevan maakuntakaavan kanssa. Ydinvoimamaakuntakaavaehdotus on voimassa olevan maakuntakaavan Hanhikiven alueen kaavamerkintöjä koskevien suunnittelumääräysten ja EU:n luonto-, lintu- ja vesipuitedirektiivien vastainen.

2.1 VOIMASSA OLEVA MAAKUNTAKAAVA HANHIKIVEN ALUEELLA

2.1.1 Luonnonsuojelualue

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Hanhikiven alueella Parhalahden-Syölätinlahden ja Heinikarinlammen luonnonsuojelualueet.

Suunnittelumääräys: *Alueen ja sen ympäristön maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei vaaranneta alueen suojelun tarkoitusta, vaan pyritään edistämään alueen luonnon monimuotoisuuden sekä alueiden välisten ekologisten yhteyksien säilymistä.*

2.1.2 Luonnon monikäyttöalue

Voimassa olevassa kaavassa koko Hanhikivenniemi.

Suunnittelumääräys: *Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota luontoalueiden virkistyskäyttömahdollisuuksien edistämiseen, niiden välisten reitistöjen muodostamiseen sekä maisema- ja ympäristöarvojen säilymiseen.*

2.1.3 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Voimassa olevassa kaavassa keskeinen osa Hanhikivenniemeä.

Suunnittelumääräys: *Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja.*

2.1.4 Maisemakallioalue

Voimassa olevassa kaavassa Hanhikiven ja Halkokarin sekä Kettukaaret-Mörönkallion valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.

Suunnittelumääräys: *Merkinnällä osoitetaan luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.*

3. YDINVOIMAMAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUKSEN HANHIKIVEN ALUEESEEN

3.1 VAIKUTUKSET MAA- JA KALLIOPERÄÄN JA PERÄMEREN VEDEN LAATUUN

Kaavaehdotuksessa ydinvoimala-alue sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaan Hanhikiven maisemakallioalueen keskeiselle osalle, joka pääosin siis tuhoutuisi. Mittavat maanrakennustyöt puolestaan hävittäisivät Hanhikiven yhtenäisen, monimuotoisen luonnon biotooppeja. Voimalaitoksen jäähdytysvesillä olisi Hanhikiven edustan merivettä lämmittävä vaikutus, joka aiheuttaisi EU:n vesipuidedirektiivin vastaisesti epäedullisia muutoksia veden rehevyytasoon, planktontuotantoon, kalastoon ja ranta- ja vesikasvillisuuteen.

3.2 VAIKUTUKSET KASVI- JA ELÄINLAJEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUUTEEN

3.2.1 Primäärisuknessiometsien merkitys

Maankohoamisrannikon primäärisuknession metsät ja niiden muodostamat suknessiosarjat on luokiteltu Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi (IUCN-luokitus: CR) luontotyyppiyhdistelmäksi eli kaikkein uhanalaisimpaan luokkaan. EU:n alueella luontotyyppiä esiintyy vain Suomessa ja Ruotsissa. Kyseinen luontotyyppi kuuluu EU:n luontodirektiivin (Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta A:21.5.1992) liitteessä I lueteltuihin ensisijaisesti suojeltaviin luontotyyppisiin, jotka ovat uhanalaisia ja esiintyvät luontodirektiivin 2 artiklassa tarkoitetulla alueella, ja joiden suojelusta yhteisö (EU) on erityisvastuussa, kun otetaan huomioon niiden levinneisyysalueen osuus jäsenvaltion 2 artiklassa tarkoitetusta alueesta. Luontodirektiivin ensisijaisena tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Direktiivin liitteessä I on lueteltu yhteisön tärkeinä pitämät luontotyypit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Suojeltuja luontotyyppien esiintymiä on kuitenkin hyvin vähän.

Suomen uhanalaisten luontotyyppien arviointityössä primäärisuknessiometsien esiintymisalueen laajuudeksi Suomessa on arvioitu n. 240 km² (Raunio ym. 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008). Esiintymisalueen kehityssuunnaksi on arvioitu pienenevä suunta suoran ihmisvaikutuksen vuoksi (Ympäristöministeriö 2007. Suomen raportti Euroopan komissiolle EU:n luontodirektiivin toimeenpanosta kaudella 2001-2006.).

Näin ollen Hanhikiven alueella esiintyviä maankohoamisrannikon primäärisuknession metsiä ja niiden muodostamia suknessiosarjoja on pidettävä luontotyyppien säilymistä kannalta luontoarvoiltaan merkittävänä. Kaavaehdotuksessa mainitun vaikutusarvion mukaan Hanhikivenniemen alue muuttuisi ja alueen luonto pirstoutuisi ydinvoimalahankkeen myötä siten, että alueen merkitys maankohoamisrannikon katkeamattoman suknessiokehityksen mallina heikkenisi selvästi. Kaavaehdotus on siten EU:n luontodirektiivin vastainen.

3.2.2 Lintudirektiivin lajit

Hanhikiven alueella esiintyy pesimäaikana yhteensä yhdeksän EU:n lintudirektiivin (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta A:2.4.1979) liitteen I mukaista lintulajia: laulujoutsen (*Cygnus cygnus*), mustakurkku-uikku (*Podiceps auritus*), pyy (*Bonasa bonasia*), teeri (*Tetrao tetrix*), ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*), kurki (*Grus grus*), liro (*Tringa glareola*), kalatiira (*Sterna hirundo*) ja lapintiira (*Sterna paradisae*). Lintudirektiivin liitteessä I mainittujen lajien elinympäristöä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien säilyminen ja lisääntyminen niiden levinneisyysalueilla.

Lisäksi alueella pesii 13 Suomen kansainvälistä erityisvastuulajia (EVA): laulujoutsen (*Cygnus cygnus*), tavi (*Anas crecca*), haapana (*Anas penelope*), tukkasotka (*Aythya fuligula*), telkkä (*Bucephala clangula*), isokoskelo (*Mergus merganser*), tukkakoskelo (*Mergus serrator*), teeri (*Tetrao tetrix*), kuovi (*Numenius phaeopus*), valkoviklo (*Tringa nebularia*), liro (*Tringa glareola*), rantasipi (*Actitis hypoleucos*) ja kalatiira (*Sterna hirundo*). Alueella pesii mahdollisesti useampiakin lintudirektiivin ja EVA-luokittelun mukaisia lajeja, koska tehdyissä selvityksissä on huomioitu vain ne lajit, joiden pesimistä alueella voidaan pitää varmana. Suomen kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa vaarantuneiksi (VU) luokiteltuja lajeja pesii Hanhikiven alueella 4 lajia, silmälläpidettäviksi luokiteltuja samoin 4 lajia. Lisäksi erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltu mustapyrstökuiiri (*Limosa limosa*) esiintyy Hanhikiven atlasruudulla, mutta pesimäreviirit ilmeisesti sijaitsevat Hanhikiven eteläpuolella. Hanhikiven alueella

sijaitsee myös valtakunnallisesti arvokas, linnustollisesti merkittävä elinympäristökokonaisuus (FINIBA-aluenumero 810235), Hietakarinlahden-Takarannan lintualue.

Ydinvoimahankkeesta vastaavan yhtiön (Fennovoima) teettämän selvityksen (Pöyry 2008. Ydinvoimalaitoksen YVA, Pyhäjoki. Luontoselvitys ja luontovaikutusten arviointi) mukaan ydinvoimalaitoshankkeen rakentamisaikaiset vaikutuksen Hanhikiven alueen linnustoon voivat olla tilapäisesti merkittäviä aiheutuvan melun ja häiriön vuoksi. Direktiivilajien ohella vaikutukset kohdistuisivat myös EVA-lajeihin ja muuhun linnustoon. Hankkeen myötä Hanhikiven aluekokonaisuus muuttuisi suurelta osin rakennetuksi teollisuusalueeksi, mikä pirstoisi ekologisia yhteyksiä ja alentaisi alueen linnustollista merkittävyyttä yhtenäisenä kokonaisuutena. Lintujen muuttoreittien nähten poikkisuuntaiset, alueen matalan puuston yläpuolelle sijoittuvat voimajohdot aiheuttavat törmäysriskin. Tämä vaikuttaa mahdollisesti myös läheisen Natura-alueen (F1104201 Parhalahti-Syölätinlahti ja Heinikarinlampi) arvoon linnustollisesti merkittävänä alueena.

Ydinvoimamaakuntakaava on ristiriidassa EU:n lintudirektiivin ja Hanhikiven alueen linnustollisten arvojen kanssa ja heikentäisi lintualueiden merkitystä ja alueen pesimä- ja muutonaikaisen linnuston säilymistä ja elinympäristöä.

3.2.3 Uhanalaiset putkilokasvilajit

Hanhikiven alueella esiintyy viisi uhanalaista kasvilajia: perämerenmaruna (*Artemisia campestris ssp. bottnica*), ahonoidanlukko (*Botrychium multifidum*), nelilehtivesikuusi (*Hippuris tetraphylla*), otalehtivita (*Potamogeton friesii*) ja ruijanesikko (*Primula nutans var. jokelae*). Osa uhanalaisista kasveista on luokiteltu kansallisen luonnonsuojelulain (1996/1096) 47 §:n nojalla erityisesti suojeltaviksi, jolloin lajien säilymiselle tärkeää esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Hanhikiven alueella esiintyy yksi tällainen kasvilaji, perämerenmaruna. Osa lajeista on luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla rauhoitettuja. Lajin rauhoitus kieltää kasvin tai sen osien poimimisen tai hävittämisen. Hanhikiven uhanalaisista kasvilajeista rauhoitettuja on kolme: perämerenmaruna, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko. Suomen kansainvälisiä erityisvastuulajeja puolestaan ovat lajit, joiden säilymisessä Suomella voidaan katsoa olevan merkittävä kansainvälinen vastuu. Hanhikiven uhanalaisista kasvilajeista neljä on kansainvälisiä vastuulajeja: perämerenmaruna, ahonoidanlukko, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko.

EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajit ovat EU:n tärkeinä pitämiä kasvilajeja. Liitteen II lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita, liitteen IV lajit edellyttävät tiukkaa suojelua, mikä kasvilajien kohdalla tarkoittaa, että lajien esiintymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Luontodirektiivin liitteen IV lajeja Hanhikiven alueella esiintyy kolme: perämerenmaruna, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Hanhikiven alueen keskeinen osa on rajattu merkinnällä "Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue", joka sisältää luontodirektiivin liitteen II/IV nojalla rauhoitettujen kasvilajien esiintymisalueita. Ydinvoimamaakuntakaavaehdotuksessa ei kuitenkaan ole selkeästi selostettu, kuinka direktiivilajien esiintymisaluiden säilyminen olisi ydinvoimalan, sataman sekä tie- ja sähkölinjauksien rakentamisalueilla turvattavissa. Kaavaehdotuksessa sen sijaan mainitaan, että ydinvoimalan lauhdevesien lämpökuorma voisi lisätä rantaniittyjen umpeenkasvua ja haitata uhanalaisten lajien säilymistä. Tutkimusten (mm. Merentutkimuslaitos 2007) mukaan on selvästi havaittavissa, että ydinvoimaloiden lämpimät lauhdevedet aiheuttavat ajoittain voimakkaita sinileväesiintymiä ja siten rehevöittävät vesiä. Tämä vaikuttaisi tuhoisasti nelilehtivesikuusen sekä myös ruijanesikon esiintymiseen, sillä rehevöittävät vedet nousevat tuulten ja ilmanpaineiden vaikutuksesta matalille rannoille, ruijanesikon kasvupaikoille. Valmisteilla olevan ydinvoimamaakuntakaavan voidaan siis sanoa vaarantavan alueen

monimuotoisuutta ja uhanalaisten kasvilajien esiintymien säilyvyyttä. Ydinvoimalahanke ja ydinvoimamaakuntakaavan ehdotus ovat näin ollen ristiriidassa EU:n luontodirektiivin kanssa.

3.2.4 Luonnonsuojelualueet, kansallisen luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset luontotyypit ja kansallisen metsälain 10 §:n mukaiset luontotyypit sekä geologisesti merkittävä kallioalue

Hanhikiven niemen alueella on myös useita kansallisen luonnonsuojelulain (1996/1096) 29 §:n mukaisia suojeltuja luontotyypppejä; merenrantaniittyjä ja dyynialue. Hanhikiven alueen lähiseudun merenrantaniityistä kolme on myös maakunnallisesti arvokkaita perinnemaisemakohteita (Takaranta, Juholanrannan niitty ja Maunuksen rantaniitty). Luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisiin luontotyypppeihin kuuluvia luonnontilaisia tai luontaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Laaditun kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimalaitosalueen rakentaminen vaikuttaisi kuitenkin useisiin laitosalueen välittömään läheisyyteen tai lauhdevesien lämpö- ja rehevöittämisvaikutuksen tai satama-alueen ruoppausvaikutuksen piiriin kuuluviin luonnonsuojelulain mukaisiin, suojeltuihin luontotyypppeihin niiden säilymistä heikentävästi.

Merkittävin suojeltuihin luontotyypppeihin ja Hanhikiven suojelualueisiin liittyvä haittavaikutus olisi luonnonkokonaisuuden pirstoutuminen, jonka seurauksena suojelualueiden ja suojeltavien luontotyyppien väliset ekologiset yhteydet heikkenisivät.

Hanhikiven alueella sijaitsee myös muutamia metsälain (1996/1093) 10 §:n mukaisia, metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä, mm. pienialaisia, luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kallioita, kivikoita ja louhikoita sekä pienten lampien ympäristöjä, joiden säilyvyyden vaarantuminen heikentää osaltaan alueen ekologista monimuotoisuutta.

Kalliopohjainen ja osin moreenin peittämä Hanhikivenniemi on luokiteltu luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi. Hanhikiven alue on geologisesti hyvin merkittävä ja maisemallisesti merkittävä (Husa ym. 2001. Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Pohjois-Pohjanmaalla. Alueelliset ympäristöjulkaisut 203. Suomen ympäristökeskus. Helsinki). Kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimala-alue sijoittuisi valtakunnallisesti arvokkaan kallioalueen keskeiselle osalle, jolloin valtakunnallisesti ja geologisesti merkittäväksi todetun kallioalueen luonto- ja maisema-arvot suurelta osin häviäisivät.

3.2.5 Vaikutukset Natura-alueisiin

Ydinvoimamaakuntakaavaa varten tehdyn Natura-arvioinnin johtopäätöksen mukaisesti kaavaehdotus on laadittu olettaen, ettei sen toteutuminen aiheuttaisi ydinvoimala-alueen läheisille Natura-alueille (F1104201 Parhalampi-Syöläntinlahti-Heinikarinlampi) ”merkittäviä heikentäviä vaikutuksia”. Olennaisena vaikutusmahdollisuutena mainitaan kuitenkin Natura-alueella pesivien tai sen kautta muuttavien lintujen törmäysriski voimajohtolinjoihin. Ydinvoimamaakuntakaavaehdotuksen mukaisen ydinvoimalahankkeen ei voida katsoa edistävän Natura-alueiden suojelun perusteena olevien luontoarvojen säilymistä tai Natura-alueiden ja Hanhikivenniemen muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävien aluekokonaisuuksien välisten ekologisten yhteyksien säilymistä, mitkä voidaan katsoa aiheutuviksi haittavaikutuksiksi.

4. Ydinvoimalahankkeen ympäristövaikutusten arviointi (YVA)

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on lausunut (http://www.tem.fi/files/25360/Pohjois-Pohjanmaan_ymparistokeskuksen_lausunto_FPAP_27.11.2009.pdf) (Liite) Fennovoima Oy:n suunnitteleman ydinvoimalahankkeen YVA-menettelystä (<http://www.fennovoima.fi/hanke/hakemus-ja-yva-aineisto/yva-aineisto>) ja työ- ja elinkeinoministeriön vaatimuksesta tehtyjen lisäselvitysten (<http://www.fennovoima.fi/hanke/hakemus-ja-yva-aineisto/pap-aineistot/pap-lisaselvitykset>) johdosta seuraavaa:

”YVA-selostuksen ja tehtyjen lisäselvitysten aineistot osoittavat kuitenkin selvästi, että Hanhikiven alue on luontoarvojen kannalta erityisesti luontotyyppiensä ja linnustonsa ansiosta muita vaihtoehtoja paljon monipuolisempi ja arvokkaampi sekä siten myös herkempi ja alttiimpi häiriöille. Suuri rakennushanke aiheuttaa tällaisella alueella muihin paikkavaihtoehtoihin verrattuna syvällisemmät ja laajemmalle ulottuvat vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen.

Maankohoamisrannikon luontotyyppien monipuolinen ja runsas esiintyminen, uhanalaisten tyyppien suuri osuus sekä primäärisukessiometsien kehityssarja nostavat alueen merkityksen rannikon kärkekohteisiin. Hankkeen vaikutusalueella esiintyy huomattavan monimuotoinen, runsaslukuinen ja luonnonsuojelun kannalta arvokas linnusto, johon sisältyy joukko maamme uhanalaisimpia lintulajeja. Sijoituspaiikkoja vertailtaessa Hanhikiven alueen sijainti kansainvälisesti merkittävällä muuttoreitillä, jota käyttävät muun muassa monet alueella runsaslukuisina tavattavat korkean törmäysriskin lajit, tulee myös ottaa keskeisesti huomioon. Lisäksi alue on valtakunnallisesti merkittävä muuttolintujen levähdys- ja kerääntymisalue.”

”Hanhikiven niemen edustan vesiluonto on karua ja vähälajista. Pehmeitä pohjia on vain matalilla, rantojen läheisillä alueilla. Lämpimät jäähdytysvedet nostavat kasviplanktonin tuotantoa lämpenevällä alueella ja vaikuttavat välillisesti myös pohjaeläimistöön. Yksivuotisten rihmalevien sekä lämmintä ja rehevyyttä suosivien vesikasvien määrä todennäköisesti lisääntyy erityisesti suojaisilla ranta-alueilla ja vastaavasti veden laadun suhteen vaateliaampien lajien määrä vähentyy. Jäähdytysvesien vaikutuksesta Hanhikiven niemen itäpuolisen Takarannan kasvillisuuden rakenne todennäköisesti muuttuu lämmintä ja rehevyyttä suosivien lajien suuntaan.”

”Hanhikiven edustan merialue vaikuttaa tehtyjen selvitysten perusteella edustavan harvinaisen hyvin säilynyttä Perämeren alkuperäistä kivikkoista, matalaa ja karua rannikkoa, jota rehevöityminen ja muu ihmistoiminta ei ole muuttanut. Tällaiset alueet ovat käyneet Perämerenkin rannikolla vähälukuisiksi.”

Yllä mainittuun lausuntoon ja sen pohjana olevaan aineistoon vedoten edelleen toteamme, ettei ydinvoimalaitoksen sijoittaminen Hanhikiven alueelle ole mahdollista rikkomatta sekä kansallista, että EU:n ympäristö- ja luonnonarvoja koskevaa lainsäädäntöä (luonto-, lintu- ja vesipuitedirektiivit).

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Edellä esitetyillä perusteluilla Pro Hanhikivi ry ja Raahen seudun luonnonystävät ry esittävät, että Euroopan komissio ottaa kantaa Fennovoima Oy:n ydinvoimalahankkeen lainmukaisuuteen ja muistuttaa Suomen hallitusta, eduskuntaa, työ- ja elinkeinoministeriötä, ympäristöministeriötä ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliittoa niiden velvoitteista noudattaa ja soveltaa EU:n lainsäädäntöä asianmukaisesti, koskien Fennovoima Oy:n ydinvoimalahankkeen etenemistä (periaatepäätös) ja Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan valmistelua ja täytäntöönpanoa.

Pro Hanhikivi ry
Laitatie 14,
86110 Parhalahi
pro.hanhikivi@omanetti.fi

8.12.2009

The President of the European Parliament
Rue Wiertz
B-1047 Bruxelles/Brussel
BELGIA

VETOOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE

1. JOHDANTO

Kansalaisilla on oikeus tehdä Euroopan parlamentille vetoamus asiassa, joka liittyy Euroopan unionin toimintaan ja joka vaikuttaa suoraan vetoomuksen tekijään. Vetoomusten on näin ollen liityttävä EU:n lainsäädäntöön, sen täytäntöönpanoon jäsenvaltioissa tai kansallisen viranomaisen todelliseen tai oletettuun lainsäädännön vastaiseen toimeen.

Suomessa on vireillä kolmen eri yhtiön hankkeet lisäydinvoiman rakentamiseksi. Fennovoiman Oy:n Suomen työ- ja elinkeinoministeriölle tammikuussa 2009 jättämässä periaatepäätöshakemuksessa (http://www.fennovoima.fi/userData/fennovoima/doc/PAP-materiaali/PAP_suomi_lowres.pdf) ydinvoimalaitokselle esitetään kolme vaihtoehtoista sijoituspaikkaa, joista yksi on Pohjois-Pohjanmaalla, Pyhäjoen kunnassa sijaitseva Hanhikivenniemi.

Vetoomuksen jättäjät asuvat vakituisesti suunnitellun ydinvoimalaitoksen ympärillä olevan 5 km:n yhtenäisen taajama-asutuksen sisältävällä suojavyöhykkeellä (Maijala, Sipilä, Tyybäkinoja) tai vaikutusalueella n. 20-35 km etäisyydellä (Halmeenpää, Moisala, Siltala). Vetoomuksen jättäjillä on myös vapaa-ajan asuntoja suunnitellulla voimalaitosalueella (Maijala, Tyybäkinoja) tai 5 km:n suojavyöhykkeellä (Moisala).

2. POHJOIS-POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVA VS. YDINVOIMAMAAKUNTAKAAVA

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava on vahvistettu Suomen ympäristöministeriössä 17.2.2005 ja tullut lainvoimaiseksi korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen 25.8.2006. Maakuntakaavassa Hanhikiven niemen alueella korostuvat luonto- ja kulttuuriarvot sekä virkistyskäytön kehittäminen (<http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/index.php?902>). Vireillä oleva Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaava (<http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/index.php?955>) on ristiriidassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman (<http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/index.php?1034>), energiastrategian (<http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?1135>) ja voimassa olevan maakuntakaavan kanssa. Ydinvoimamaakuntakaavaehdotus on voimassa olevan maakuntakaavan Hanhikiven alueen kaavamerkintöjä koskevien suunnittelumääräysten ja EU:n luonto-, lintu- ja vesipuitedirektiivien vastainen.

2.1 VOIMASSA OLEVA MAAKUNTAKAAVA HANHIKIVEN ALUEELLA

2.1.1 Luonnonsuojelualue

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Hanhikiven alueella Parhalahden-Syölätinlahden ja Heinikarinlammen luonnonsuojelualueet.

Suunnittelumääräys: *Alueen ja sen ympäristön maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei vaaranneta alueen suojelun tarkoitusta, vaan pyritään edistämään alueen luonnon monimuotoisuuden sekä alueiden välisten ekologisten yhteyksien säilymistä.*

2.1.2 Luonnon monikäyttöalue

Voimassa olevassa kaavassa koko Hanhikivenniemi.

Suunnittelumääräys: *Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota luontoalueiden virkistyskäyttömahdollisuuksien edistämiseen, niiden välisten reitistöjen muodostamiseen sekä maisema- ja ympäristöarvojen säilymiseen.*

2.1.3 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Voimassa olevassa kaavassa keskeinen osa Hanhikivenniemeä.

Suunnittelumääräys: *Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja.*

2.1.4 Maisemakallioalue

Voimassa olevassa kaavassa Hanhikiven ja Halkokarin sekä Kettukaaret-Mörönkallion valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.

Suunnittelumääräys: *Merkinnällä osoitetaan luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.*

3. YDINVOIMAMAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUKSEN HANHIKIVEN ALUEESEEN

3.1 VAIKUTUKSET MAA- JA KALLIOPERÄÄN JA PERÄMEREN VEDEN LAATUUN

Kaavaehdotuksessa ydinvoimala-alue sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaan Hanhikiven maisemakallioalueen keskeiselle osalle, joka pääosin siis tuhoutuisi. Mittavat maanrakennustyöt puolestaan hävittäisivät Hanhikiven yhtenäisen, monimuotoisen luonnon biotooppeja. Voimalaitoksen jäähdytysvesillä olisi Hanhikiven edustan merivettä lämmittävä vaikutus, joka aiheuttaisi EU:n vesipuitteidirektiivin vastaisesti epäedullisia muutoksia veden rehevyystasoon, planktonituotantoon, kalastoon ja ranta- ja vesikasvillisuuteen.

3.2 VAIKUTUKSET KASVI- JA ELÄINLAJEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUUTEEN

3.2.1 Primäärisuknessiometsien merkitys

Maankohoamisrannikon primäärisuknession metsät ja niiden muodostamat suknessiosarjat on luokiteltu Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi (IUCN-luokitus: CR) luontotyyppiyhdistelmäksi eli kaikkein uhanalaisimpaan luokkaan. EU:n alueella luontotyyppiä esiintyy vain Suomessa ja Ruotsissa. Kyseinen luontotyyppi kuuluu EU:n luontodirektiivin (Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta A:21.5.1992) liitteessä I lueteltuihin ensisijaisesti suojeltaviin luontotyyppisiin, jotka ovat uhanalaisia ja esiintyvät luontodirektiivin 2 artiklassa tarkoitetulla alueella, ja joiden suojelusta yhteisö (EU) on erityisvastuussa, kun otetaan huomioon niiden levinneisyysalueen osuus jäsenvaltion 2 artiklassa tarkoitetusta alueesta. Luontodirektiivin ensisijaisena tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Direktiivin liitteessä I on lueteltu yhteisön tärkeinä pitämät luontotyypit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Suojeltuja luontotyyppien esiintymiä on kuitenkin hyvin vähän.

Suomen uhanalaisten luontotyyppien arviointityössä primäärisuknessiometsien esiintymisalueen laajuudeksi Suomessa on arvioitu n. 240 km² (Raunio ym. 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008). Esiintymisalueen kehityssuunnaksi on arvioitu pienenevä suunta suoran ihmisvaikutuksen vuoksi (Ympäristöministeriö 2007. Suomen raportti Euroopan komissiolle EU:n luontodirektiivin toimeenpanosta kaudella 2001-2006.).

Näin ollen Hanhikiven alueella esiintyviä maankohoamisrannikon primäärisuknession metsiä ja niiden muodostamia suknessiosarjoja on pidettävä luontotyyppien säilymistä kannalta luontoarvoiltaan merkittävinä. Kaavaehdotuksessa mainitun vaikutusarvion mukaan Hanhikivenniemen alue muuttuisi ja alueen luonto pirstoutuisi ydinvoimalahankkeen myötä siten, että alueen merkitys maankohoamisrannikon katkeamattoman suknessiokehityksen mallina heikkenisi selvästi. Kaavaehdotus on siten EU:n luontodirektiivin vastainen.

3.2.2 Lintudirektiivin lajit

Hanhikiven alueella esiintyy pesimäaikana yhteensä yhdeksän EU:n lintudirektiivin (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta A:2.4.1979) liitteen I mukaista lintulajia: laulujoutsen (*Cygnus cygnus*), mustakurkku-uikku (*Podiceps auritus*), pyy (*Bonasa bonasia*), teeri (*Tetrao tetrix*), ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*), kurki (*Grus grus*), liro (*Tringa glareola*), kalatiira (*Sterna hirundo*) ja lapintiira (*Sterna paradisae*). Lintudirektiivin liitteessä I mainittujen lajien elinympäristöä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien säilyminen ja lisääntyminen niiden levinneisyysalueilla.

Lisäksi alueella pesii 13 Suomen kansainvälistä erityisvastuulajia (EVA): laulujoutsen (*Cygnus cygnus*), tavi (*Anas crecca*), haapana (*Anas penelope*), tukkasotka (*Aythya fuligula*), telkkä (*Bucephala clangula*), isokoskelo (*Mergus merganser*), tukkakoskelo (*Mergus serrator*), teeri (*Tetrao tetrix*), kuovi (*Numenius phaeopus*), valkoviklo (*Tringa nebularia*), liro (*Tringa glareola*), rantasiipi (*Actitis hypoleucos*) ja kalatiira (*Sterna hirundo*). Alueella pesii mahdollisesti useampiakin lintudirektiivin ja EVA-luokittelun mukaisia lajeja, koska tehdyissä selvityksissä on huomioitu vain ne lajit, joiden pesimistä alueella voidaan pitää varmana. Suomen kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa vaarantuneiksi (VU) luokiteltuja lajeja pesii Hanhikiven alueella 4 lajia, silmälläpidettäviksi luokiteltuja samoin 4 lajia. Lisäksi erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltu mustapyrstökuiiri (*Limosa limosa*) esiintyy Hanhikiven

atlasruudulla, mutta pesimäreviirit ilmeisesti sijaitsevat Hanhikiven eteläpuolella. Hanhikiven alueella sijaitsee myös valtakunnallisesti arvokas, linnustollisesti merkittävä elinympäristökokonaisuus (FINIBA-aluenumero 810235), Hietakarinlahden-Takarannan lintualue.

Ydinvoimahankkeesta vastaavan yhtiön (Fennovoima) teettämän selvityksen (Pöyry 2008. Ydinvoimalaitoksen YVA, Pyhäjoki. Luontoselvitys ja luontovaikutusten arviointi) mukaan ydinvoimalaitoshankkeen rakentamisaikaiset vaikutuksen Hanhikiven alueen linnustoon voivat olla tilapäisesti merkittäviä aiheutuvan melun ja häiriön vuoksi. Direktiivilajien ohella vaikutukset kohdistuisivat myös EVA-lajeihin ja muuhun linnustoon. Hankkeen myötä Hanhikiven aluekokonaisuus muuttuisi suurelta osin rakennetuksi teollisuusalueeksi, mikä pirstoisi ekologisia yhteyksiä ja alentaisi alueen linnustollista merkittävyyttä yhtenäisenä kokonaisuutena. Lintujen muuttoreittiin nähden poikkisuuntaiset, alueen matalan puuston yläpuolelle sijoittuvat voimajohdot aiheuttavat törmäysriskin. Tämä vaikuttaa mahdollisesti myös läheisen Natura-alueen (F1104201 Parhalahti-Syölätinlahti ja Heinikarinlampi) arvoon linnustollisesti merkittävänä alueena.

Ydinvoimamaakuntakaava on ristiriidassa EU:n lintudirektiivin ja Hanhikiven alueen linnustollisten arvojen kanssa ja heikentäisi lintualueiden merkitystä ja alueen pesimä- ja muutonaikaisen linnuston säilymistä ja elinympäristöä.

3.2.3 Uhanalaiset putkilokasvilajit

Hanhikiven alueella esiintyy viisi uhanalaista kasvilajia: perämerenmaruna (*Artemisia campestris ssp. bottnica*), ahonoidanlukko (*Botrychium multifidum*), nelilehtivesikuusi (*Hippuris tetraphylla*), otalehtivita (*Potamogeton friesii*) ja ruijanesikko (*Primula nutans var. jokelae*). Osa uhanalaisista kasveista on luokiteltu kansallisen luonnonsuojelulain (1996/1096) 47 §:n nojalla erityisesti suojeltaviksi, jolloin lajien säilymiselle tärkeää esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Hanhikiven alueella esiintyy yksi tällainen kasvilaji, perämerenmaruna. Osa lajeista on kansallisen luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla rauhoitettuja. Lajin rauhoitus kieltää kasvin tai sen osien poimimisen tai hävittämisen. Hanhikiven uhanalaisista kasvilajeista rauhoitettuja on kolme: perämerenmaruna, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko. Suomen kansainvälisiä erityisvastuulajeja puolestaan ovat lajit, joiden säilymisessä Suomella voidaan katsoa olevan merkittävä kansainvälinen vastuu. Hanhikiven uhanalaisista kasvilajeista neljä on kansainvälisiä vastuulajeja: perämerenmaruna, ahonoidanlukko, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko.

EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajit ovat EU:n tärkeinä pitämiä kasvilajeja. Liitteen II lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita, liitteen IV lajit edellyttävät tiukkaa suojelua, mikä kasvilajien kohdalla tarkoittaa, että lajien esiintymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Luontodirektiivin liitteen IV lajeja Hanhikiven alueella esiintyy kolme: perämerenmaruna, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Hanhikiven alueen keskeinen osa on rajattu merkinnällä "Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue", joka sisältää luontodirektiivin liitteen II/IV nojalla rauhoitettujen kasvilajien esiintymisalueita. Ydinvoimamaakuntakaavaehdotuksessa ei kuitenkaan ole selkeästi selostettu, kuinka direktiivilajien esiintymisalueiden säilyminen olisi ydinvoimalan, sataman sekä tie- ja sähkölinjauksien rakentamisalueilla turvattavissa. Kaavaehdotuksessa sen sijaan mainitaan, että ydinvoimalan lauhdevesien lämpökuorma voisi lisätä rantaniittyjen umpeenkasvua ja haitata uhanalaisten lajien säilymistä. Tutkimusten (mm. Merentutkimuslaitos 2007) mukaan on selvästi havaittavissa, että ydinvoimaloiden lämpimät lauhdevedet aiheuttavat ajoittain voimakkaita sinileväesiintymiä ja siten rehevöittävät vesiä. Tämä vaikuttaisi tuhoisasti nelilehtivesikuusen sekä myös ruijanesikon esiintymiseen, sillä rehevöittävät vedet nousevat tuulten ja ilmanpaineiden vaikutuksesta matalille rannoille, ruijanesikon kasvupaikoille.

Valmisteilla olevan ydinvoimamaakuntakaavan voidaan siis sanoa vaarantavan alueen monimuotoisuutta ja uhanalaisten kasvilajien esiintymien säilyvyyttä. Ydinvoimalahanke ja ydinvoimamaakuntakaavan ehdotus ovat näin ollen ristiriidassa EU:n luontodirektiivin kanssa.

3.2.4 Luonnonsuojelualueet, kansallisen luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset luontotyypit ja kansallisen metsälain 10 §:n mukaiset luontotyypit sekä geologisesti merkittävä kallioalue

Hanhikiven niemen alueella on myös useita kansallisen luonnonsuojelulain (1996/1096) 29 §:n mukaisia suojeltuja luontotyyppejä; merenrantaniittyjä ja dyynialue. Hanhikiven alueen lähiseudun merenrantaniityistä kolme on myös maakunnallisesti arvokkaita perinnemaisemakohteita (Takaranta, Juholanrannan niitty ja Maunuksen rantaniitty). Luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisiin luontotyyppihin kuuluvia luonnontilaisia tai luontaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Laaditun kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimalaitosalueen rakentaminen vaikuttaisi kuitenkin useisiin laitosalueen välittömään läheisyyteen tai lauhdevesien lämpö- ja rehevöittämisvaikutuksen tai satama-alueen ruoppausvaikutuksen piiriin kuuluviin luonnonsuojelulain mukaisiin, suojeltuihin luontotyyppihin niiden säilymistä heikentävästi.

Merkittävin suojeltuihin luontotyyppihin ja Hanhikiven suojelualueisiin liittyvä haittavaikutus olisi luonnonkokonaisuuden pirstoutuminen, jonka seurauksena suojelualueiden ja suojeltavien luontotyyppien väliset ekologiset yhteydet heikkenisivät.

Hanhikiven alueella sijaitsee myös muutamia metsälain (1996/1093) 10 §:n mukaisia, metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä, mm. pienialaisia, luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kallioita, kivikoita ja louhikoita sekä pienten lampien ympäristöjä, joiden säilyvyyden vaarantuminen heikentää osaltaan alueen ekologista monimuotoisuutta.

Kalliopohjainen ja osin moreenin peittämä Hanhikivenniemi on luokiteltu luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi. Hanhikiven alue on geologisesti hyvin merkittävä ja maisemallisesti merkittävä (Husa ym. 2001. Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Pohjois-Pohjanmaalla. Alueelliset ympäristöjulkaisut 203. Suomen ympäristökeskus. Helsinki). Kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimala-alue sijoittuisi valtakunnallisesti arvokkaan kallioalueen keskeiselle osalle, jolloin valtakunnallisesti ja geologisesti merkittäväksi todetun kallioalueen luonto- ja maisema-arvot suurelta osin häviäisivät.

3.2.5 Vaikutukset Natura-alueisiin

Ydinvoimamaakuntakaavaa varten tehdyn Natura-arvioinnin johtopäätöksen mukaisesti kaavaehdotus on laadittu olettaen, ettei sen toteutuminen aiheuttaisi ydinvoimala-alueen läheisille Natura-alueille (F1104201 Parhalampi-Syölätinlahti-Heinikarinlampi) ”merkittäviä heikentäviä vaikutuksia”. Olennaisena vaikutusmahdollisuutena mainitaan kuitenkin Natura-alueella pesivien tai sen kautta muuttavien lintujen törmäysriski voimajohtolinjoihin. Ydinvoimamaakuntakaavaehdotuksen mukaisen ydinvoimalahankkeen ei voida katsoa edistävän Natura-alueiden suojelun perusteena olevien luontoarvojen säilymistä tai Natura-alueiden ja Hanhikivenniemen muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävien aluekokonaisuuksien välisen ekologisten yhteyksien säilymistä, mitkä voidaan katsoa aiheutuviksi haittavaikutuksiksi.

4. Ydinvoimalahankkeen ympäristövaikutusten arviointi (YVA)

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on lausunut (http://www.tem.fi/files/25360/Pohjois-Pohjanmaan_ymparistokeskuksen_lausunto_FPAP_27.11.2009.pdf) Fennovoima Oy:n suunnitteleman ydinvoimalahankkeen YVA-menettelystä (<http://www.fennovoima.fi/hanke/hakemus-ja-yva-aineisto/yva-aineisto>) ja työ- ja elinkeinoministeriön vaatimuksesta tehtyjen lisäselvitysten (<http://www.fennovoima.fi/hanke/hakemus-ja-yva-aineisto/pap-aineistot/pap-lisaselvitykset>) johdosta seuraavaa:

”YVA-selostuksen ja tehtyjen lisäselvitysten aineistot osoittavat kuitenkin selvästi, että Hanhikiven alue on luontoarvojen kannalta erityisesti luontotyyppiensä ja linnustonsa ansiosta muita vaihtoehtoja paljon monipuolisempi ja arvokkaampi sekä siten myös herkempi ja alttiimpi häiriöille. Suuri rakennushanke aiheuttaa tällaisella alueella muihin paikkavaihtoehtoihin verrattuna syvällisemmät ja laajemmalle ulottuvat vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen.

Maankohoamisrannikon luontotyyppien monipuolinen ja runsas esiintyminen, uhanalaisten tyyppien suuri osuus sekä primäärisukessiometsien kehityssarja nostavat alueen merkityksen rannikon kärkekohteisiin. Hankkeen vaikutusalueella esiintyy huomattavan monimuotoinen, runsaslukuinen ja luonnonsuojelun kannalta arvokas linnusto, johon sisältyy joukko maamme uhanalaisimpia lintulajeja. Sijoituspaiikkoja vertailtaessa Hanhikiven alueen sijainti kansainvälisesti merkittävällä muuttoreitillä, jota käyttävät muun muassa monet alueella runsaslukuisina tavattavat korkean törmäysriskin lajit, tulee myös ottaa keskeisesti huomioon. Lisäksi alue on valtakunnallisesti merkittävä muuttolintujen levähdys- ja kerääntymisalue.”

”Hanhikiven niemen edustan vesiluonto on karua ja vähälajista. Pehmeitä pohjia on vain matalilla, rantojen läheisillä alueilla. Lämpimät jäähdytysvedet nostavat kasviplanktonin tuotantoa lämpenevällä alueella ja vaikuttavat välillisesti myös pohjaeläimistöön. Yksivuotisten rihmalevien sekä lämmintä ja rehevyyttä suosivien vesikasvien määrä todennäköisesti lisääntyy erityisesti suojaisilla ranta-alueilla ja vastaavasti veden laadun suhteen vaateliaampien lajien määrä vähentyy. Jäähdytysvesien vaikutuksesta Hanhikiven niemen itäpuolisen Takarannan kasvillisuuden rakenne todennäköisesti muuttuu lämmintä ja rehevyyttä suosivien lajien suuntaan.”

”Hanhikiven edustan merialue vaikuttaa tehtyjen selvitysten perusteella edustavan harvinaisen hyvin säilynyttä Perämeren alkuperäistä kivikkoista, matalaa ja karua rannikkoa, jota rehevöityminen ja muu ihmistoiminta ei ole muuttanut. Tällaiset alueet ovat käyneet Perämerenkin rannikolla vähälukuisiksi.”

Yllä mainittuun lausuntoon ja sen pohjana olevaan aineistoon vedoten edelleen toteamme, ettei ydinvoimalaitoksen sijoittaminen Hanhikiven alueelle ole mahdollista rikkomatta EU:n ympäristö- ja luonnonarvoja koskevaa lainsäädäntöä (luonto-, lintu- ja vesipuitedirektiivit).

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Edellä esitetyillä perusteluilla Pro Hanhikivi ry ja Raahen seudun luonnonystävät ry esittävät, että Euroopan parlamentti ottaa kantaa Fennovoima Oy:n ydinvoimalahankkeeseen ja muistuttaa Suomen hallitusta, eduskuntaa, työ- ja elinkeinoministeriötä, ympäristöministeriötä ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliittoa niiden velvoitteista noudattaa ja soveltaa EU:n lainsäädäntöä asianmukaisesti, koskien Fennovoiman ydinvoimalahankkeen etenemistä (periaatepäätös) ja Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan valmistelua ja täytäntöönpanoa.